

ZIMOVANIE V HORÁCH A PRÍPADNÉ ZÁSAHY V ZIMNOM OBDOBÍ

Na včelej farme Pčola máme včelstvá rozmiestnené na podhorí, ale aj priamo v horách národných parkov Malej a Veľkej Fatry. Včelstvá sú rozmiestnené na 11 stanovištiach, z čoho sú tri izolované stanovištia vzdialené takmer 20 kilometrov od katastra poslednej obce hlboko v srdci obidvoch pohorí, slúžiace na priestorovú izoláciu trúdov pre riadenú plemenitbu líniového kríženia.

Pri zimovaní včelstiev sa riadime viačerími zásadami. V prvom rade dbáme o pokojné zimovanie, čo sa taktiež odporúča v odbornej staršej i novšej včelárskej literatúre. Za všetkých citujem Ing. V. Čavojského, CSc., z publikácie *Včelárstvo* (1981): „Základnou požiadavkou dobrého zimovania je pokoj vo včelnici. Každé vyrušenie má nepriaznivý vplyv na spotrebú zásob, zdravotný stav a na úspešné prezimovanie včelstiev.“ Trefne však na inom mieste pripomína: „Nemožno celkom súhlasiť so starším názorom včelárov, že po zazimovaní treba stratiť klíč od včelína a opäť ho nájsť až pri jarnom prelete, teda s názorom, že v zime nemá včelár do včelína chodiť.“

Zimujeme s otvoreným očkom, aby včely mali prístup vzduchu, keď napadne viac snehu. Nezateplený úľ B10 s hrúbkou stien 25 milimetrov.

Syn Matej počúva včely, či je všetko v poriadku.

Obe stanoviská treba rešpektovať a uplatniť podľa aktuálnych podmienok. V záujme nerušeného zimovania včelstiev sa treba strániť neopodstatnených zásahov do nich. Vzniknú však prípady, keď sú v tomto období zásahy nevyhnutné a sú menším zlom než faktory, ktoré nařušajú ich pokojné zimovanie, prípadne spôsobujú až ich zánik.

KEDY KONAŤ?

Pre konkrétnosť spomeniem niekoľko základných prípadov, keď včelár musí konať, a tiež to, čo robíme na našej farme, aby sme zimovali s pokojným svedomím a tieto zásahy sme nemuseli robiť:

1. Vniknutie škodcov, napr. myší, piskora a iných, do úľa (používame letáčové vložky s hrebeňmi, ktoré sú mecha-

nickou ochranou proti vniknutiu myší do úľa), na vniknutie škodca do úľa použuje hrubší odpad a lístie na podmetovej podložke.

2. Bezmatkovosť včelstva (kontrolu včelstiev robíme počas pekných teplých dní neskorej jesene počúvaním podvečer fonendoskopom cez očko - včely intenzívne hučia. V prípade objavenia bezmatového včelstva (z akéhokoľvek dôvodu) ho položíme, tzv. „zaparkujeme“, na vedľajšie včelstvo s matkou spôsobom „na ostro“.

3. Sústredenie chumáča včiel na nevhodnom mieste (takúto situáciu riešime pri prvých jarných preletoch, ak je chumáč excentricky založený, a to pre rovnomenrý rozvoj včelstva v jarných mesiacoch).

4. Hlad (pri zazimovavaní a kŕmeň včelstiev na zimu aplikujeme spôsob kontroly vážením nadstavkov po zakŕmení, to znamená, že každé včelstvo po dokrmení je prevážené s nadstavkom a následne po odrátaní váhy nadstavku, samotných súší a včiel zistíme, kolko má včelstvo uložených zásob - je veľký rozdiel zakŕmiť s 15 kg a mať 15 kg uložených zásob!).

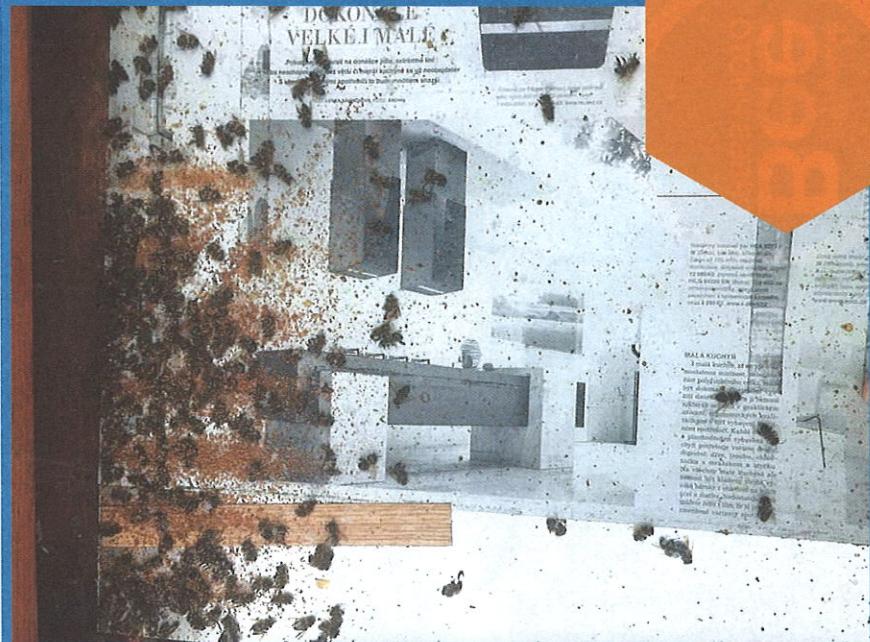
5. Upchanie letáča mŕtvolkami včiel, snehom, prípadne ľadom (kontrolujeme vizuálne).

6. Nadmerné vlhko (používame vzdušné uteplivky, aby vodné pary odchádzali preč cez vrchnák, v žiadnom prípade nedoporučam zimovať včelstvo so stropnou fóliou!).

Jedinečnou pomôckou na klinické zisťovanie stavu vo včelstve je ruberoidová alebo iná pevná podložka zasunutá v podmete úla. Podľa umiestnenia a zrnitosti padnutého meliva na nej môžeme dedukovať stav vo včelstve a zistiť factory, ktoré sú uvedené vyššie v článku. Hrubé šupiny z plástov sú znakom, že v úli sú myši alebo piskor. Ten zanechá na podložke aj rozhryzené včely, ktoré majú vyhryzenú hruď a bruško. Silu a stav včelstva vidíme podľa počtu pásiakov popadaného meliva na podložke.

Veľmi dobrou pomôckou je fonendoskop, ktorým počúvame včelstvá bud' cez stenu úla, alebo priamo cez otvorené očko, čo sa nám najviac osvedčilo. Ak včely „ticho“ sedia, zaklopem na úl. Ak včely jemne zahučia a opäť utichnu, je všetko v poriadku. Ak je vo včelstve nejaký problém alebo sú bez matky, včely intenzívne hučia.

My kontrolujeme stav včelstiev nie len počúvaním v približne trojtýždňových intervaloch, ale aj opticky prehliadkou letáčov. Je dôležité zdôrazniť, že je

Na podložke vidieť pári zimných mŕtvoliek a silu včelstva, ktorú odčítame na základe počtu popadaných pásiakov meliva. Sedem pásiakov znamená, že včelstvo obsadzuje sedem uličiek. Fotografia vyhotovená 10. januára pri zbere meliva, ktoré potrebujeme pre vyšetrenie MVP.

to častejšie po nepriazni počasia, ako je fujavica, keď naviatý sneh upcháva letcové otvory.

Z úlovej podložky, ktorá je zrkadlom včelstiev v zimnom období, sa dozvedáme, v ktorej časti včelstvo zimuje, v akej sile a približne kolko zásob spotrebovalo. V prípade zistenia, že sa v úli nachádza myš, je potrebné ju pri najbližšom oteplení vypudiť von.

Ak je potrebný neodkladný zásah do včelstva, vždy berieme do úvahy nielen teplotu, ale aj počasie.

Taktiež ako každý včelár sa vo svojej včelárskej praxi stretávame s rôznymi extrémnymi prekvapeniami počas zimných mesiacov. Na príhody v týchto mesia-

coch je viac priestoru. Spomeniem niekoľko z nich.

Mali sme prípad, keď nám vandali preprievracali úle vo včelnici, nočné teploty sa pohybovali okolo -20°C a do včiel približne tri dni fúkalo a snežilo. Včely to aj v takýchto podmienkach ustáli a prežili. Najväčšie straty na nich boli vtedy, keď sme sa snažili zložiť úle naspäť a včely, ktoré vyletovali, ziaľ, okamžite krehli.

Na inom stanovišti, v klietke, nám ďalej vydabal asi päťcentimetrovú dieru do dreveného nadstavku. Včely to prežili. Ako opatrenie sme zavesili cédečka, ktoré sa kývali aj pri miernom vánku a pôsobili na vtáky odstraňujúco.

Kedže máme včely umiestnené na horských stanovištiach až do 1000 m n. m., nie je nič neobvyklé, že vietor naveje sneh nielen na letáče, ale aj do polovice úlo. Voči tomu je vhodné nechať otvorené očká v nadstavku, kde včely zimujú. Takto majú priamy kontakt s okolím, a ak sa otepľí, môžu sa preletieť a majú dostatočný prísun vzduchu.

Základom úspechu dobrého zimovania a prezimovania včelstiev je chovať a zazimovať silné a dobre preliečené včelstvá. V agrárnej krajine je to niekedy náročné, preto máme stanovišta umiestnené v podhorskom a horskom prostredí.

Koniec kalendárneho roka nás nabáda na zamyslenie sa nad dosiahnutými výsledkami v uplynulom ročnom období. Verím, že prevažná väčšina chovateľov včiel je s výsledkami v úžitkovosti spokojná. Všetkým včelárom prajeme mnoho pracovných úspechov, zdravia, pokoja a veľa pracovného elánu v budúcej sezóne.

**ING. JÁN VASIĽ, VČELIA FARMA PČOLA
FOTO ARCHÍV AUTORA**

Pohľad do podmetu na jar. Aj takto si poradí silné včelstvo s votrelcami v úli.